

LOGAM PERAK DAN AKTIVITI PENGGUNAANYA DI KAMPUNG MORAK, KELANTAN

ABD. RIZAL B. SHAHMIN
97185679

TESIS INI DIKEMUKAKAN KEPADA KAJIAN SENILUKIS DAN SENIREKA
UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA SEBAGAI MEMENUHI SEBAHAGIAN DARIPADA
KEPERLUAN SARJANA MUDA SENILUKIS DAN SENIREKA LOGAM HALUS.

1. DIPERIKSA OLEH..... TARIKH..... 8/11/01.....
2. DIPERIKSA OLEH..... TARIKH.....
3. DIPERIKSA OLEH..... TARIKH.....

DEKAN
FAKULTI SENILUKI DAN SENIREKA
INSTITUT TEKNOLOGI MARA
40450 SHAH ALAM
SELANGOR DARUL EHSAN.

PENGHARGAAN

Terlebih dahulu pengkaji menekankan rasa kesyukuran ke hadrat Allah SWT kerana dengan keredhaaNya telah memungkinkan pengkaji untuk menyiapkan kajian ini.Ucapan ribuan terima kasih yang tidak terhingga pengkaji ucapan kepada penasihat kajian pengkaji iaitu En. Tuan Haji Dahuri b. Idris selaku pensyarah senireka logam halus yang juga pensyarah pengkaji. Bimbingan, panduan, dorongan, saranan dan teguran membina dari beliau merupakan ransangan dan galakan utama kepada pengkaji untuk menyiapkan kajian ini. Pengkaji juga mengucapkan ribuan terima kasih En. Nik Zawawi Che Mat kerana turut memberi tunjuk ajar yang amat berguna kepada pengkaji.

Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada Perbadanan Kemajuan Kraftangan Negeri Kelantan, bahagian sumber data infokraf Kuala Lumpur. Perpustakkan awam negeri Kelantan, pembantu perpustakaan awam Kelantan yang turut membuat panduan terhadap pengumpulan data dan meminjamkan buku buku rujukan kepada pengkaji.

Ribuan terima kasih juga pengkaji tujuhan kepada penduduk Kampung Morak yang juga merupakan tempat pengkaji menjalankan kajian ini. Ucapan terutamanya kepada Wan Hanafi Wan Yaacob, pengurus koperasi industri Kampung Morak berhad, petukang mahir seperti Mat Ail Hussin, Jaafar Mahmood, Mohd, B Daud, Hassan Mahad Jusoh, Che Deraman Ismail, Awang Sulaiman, Musa Ali, Deraman Yaacob, Mohd. B Sulaiman dan Mohd Arifin Wook dan penghulu Kampung Morak.

Tidak dilupakan untuk ibu dan adik beradik yang lain kerana turut membantu di dalam menyiapkan kajian ini dari segi semangat dan bantuan kewangan dan tidak dilupakan kepada rakan rakan terpengkajing. Akhir sekali pengkaji mengucapkan ribuan terima kasih kepada sesiapa sahaja yang terlibat dalam menyiapkan kajian ini. Sesiapa yang tidak pengkaji masukkan ke dalam coretan ini pengkaji memohon ribuan kemaafan ,Sekian , Wassalam.

SINOPSIS

Di dalam membincarakan tentang tajuk ini, ianya dapat memahami lagi tentang penggunaan logam perak dalam penghasilan barang perak di kalangan penduduk di sekitar Kampung Morak, Kelantan. Setiap barang yang dihasilkan dengan menggunakan logam perak di sini sudah pasti mempunyai keunikan dan keistimewaan yang tersendiri. Ini kerana kebanyakan barang perak yang dihasilkan adalah menggunakan teknik tradisional di samping hanya sedikit sahaja bantuan teknologi moden. Ramai tukang perak di sini adalah dari keturunan anak Melayu Kelantan sendiri samada tukang tukang mahir mahupun separuh mahir. Tidak hairanlah jika diperkatakan di sini bahawa negeri Kelantan adalah pelopor bahkan negeri yang paling disegani di Malaysia ini kerana mempunyai kesenian pertukangan perak yang hebat. Kajian ini juga bertujuan untuk memperbincangkan tentang paparan kehidupan petukang di dalam industri ini khasnya di Kampung Morak. Sememangnya penghasilan kajian ini adalah untuk memenuhi syarat syarat untuk matapelajaran semester 08 dan secara langsung kajian terhadap barang perak dan para petukang perak di Kampung Morak dilakukan untuk membuka mata orang ramai terutamanya yang kurang atau tidak langsung mendalamai nilai nilai sesuatu hasil seni barang perak tersebut. Kajian dilakukan terhadap motif, sambutan orang ramai terhadap barang perak Kelantan dan pemerhatian terhadap taraf ekonomi mereka dari segi pengurusan perniagaan serta cara memastikan kestabilan ekonomi mereka dalam bidang ini.. Ini termasuklah pemerhatian terhadap peralatan yang digunakan serta peralatan berkaitannya. Walaupun dijalankan secara kecil kecil ianya tetap dapat membuka mata peminat koleksi barang perak kerana mutu dan rekacoraknya yang sungguh halus dan penuh keindahan buatan tangan. Barang perak ini diyakini adalah setanding dengan barang buatan emas dan masing masing mempunyai kelebihan tersendiri mengikut minat dan pandangan orang ramai.

KANDUNGAN	HALAMAN
HALAMAN PEMERIKSA	i
PENGHARGAAN	ii
SINOPSIS	iii
JADUAL ISI KANDUNGAN	iv
SENARAI GAMBAR, GAMBARAJAH, JADUAL	vi
BAB 1: PENGENALAN	
1.1-PENDAHULUAN	0
1.2-SEJARAH LOGAM PERAK	1
1.2.1-JENIS JENIS PERAK DAN SIFATNYA.....	2
1.2.2-KEMUNCULAN PERTUKANGAN PERAK DI KELANTAN.....	6
1.2.3-PROSES PEMBUATAN BARANGAN PERAK DI KELANTAN.....	9
1.2.4-MOTIF DAN REKACORAK.....	9
1.2.5-HUBUNGKAIT TEKNIK DENGAN REKACORAK DAN REKABENTUK.....	12
1.2.6-FOKUS KEPADA BEKAS BUNGA 4 INCHI.....	15
1.2.7-PROSES PENGHASILANNYA.....	15
1.3-PERMASALAHAN KAJIAN	23
1.4-KEPENTINGAN KAJIAN	24
1.5-HIPOTESIS KAJIAN	25
1.6-SKOP KAJIAN	26
1.7-DEFINISI ISTILAH	26
BAB 2: KAJIAN KAJIAN LAMPAU	
2.1-PENDAHULUAN	30
2.2-KAJIAN KAJIAN LAMPAU	30
BAB 3: METHODOLOGI	
3.1-PENDAHULUAN	33
3.2-SUBJEK KAJIAN	33
3.3-LATARBELAKANG TEMPAT KAJIAN	33
3.4-ALAT KAJIAN	34
3.4.1-SOAL SELIDIK PANDANGAN PETUKANG PETUKANG.....	35
3.4.2-PEMERHATIAN TERHADAP PETUKANG PERAK.....	35
3.4.3-PENILAIAN TERHADAP BARANGAN PERAK.....	36
3.4.4-SOALAN PERKEMBANGAN BARANGAN PERAK MASAKINI.....	36

BAB 4: ANALISA DATA	
4.1-PENDAHULUAN	37
4.2-PERBEZAAN HASIL PENDAPATAN DI ANTARA PETUKANG PERAK BERBANDING PETUKANG EMAS DI KELANTAN	37
4.3-PERBEZAAN DI ANTARA PENGGUNAAN MOTIF AWAN LARAT BERBANDING DAUN JAWA	41
4.4-PERBEZAAN PENERIMAAN ORANG ORANG LUAR BERBANDING ORANG KELANTAN TERHADAP BARANGAN PERAK BUATAN KELANTAN	45
BAB 5: KEPUTUSAN KAJIAN	
5.1-MASALAH DALAM PERTUKANGAN PERAK	58
5.1.1-MASALAH TEKNIKAL.....	58
5.1.2-MASALAH BERKAITAN.....	59
5.2-CADANGAN DAN SARANAN	61
5.3-RUMUSAN DAN KESIMPULAN	63
BIBLIOGRAFI	66
LAMPIRAN	68